

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

**2026-YIL / OKTABR /
10-SON, II-QISM**

Google
scholar

RePEc
RESEARCH PAPERS
IN ECONOMICS

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, oktabr.
II-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

MULTI-LEVEL GOVERNANCE OF TRADE AND INVESTMENT: THEORETICAL FOUNDATIONS AND AN ASSESSMENT FRAMEWORK FOR UZBEKISTAN	14
Imamov Javokhir	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI	21
Akramova Mahliyo Ibrohim qizi	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQAMLI MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	28
Parpiyeva Gulhayo Ravshanbekovna	
SOLIQ AUDITIDA MOLIVAVIY HISOBOT TAHLILINING AHAMIYATI.....	32
Islomov Farhod Rashidovich	
METHOD FOR ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF THE SYSTEM OF STATE REGULATION AND SUPPORT OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITIES.....	36
Musayeva Shoira Azimovna	
Usmanova Dilfuza Ilhomovna	
INVESTIGATING ETHICAL CONSUMERISM IN UZBEKISTAN: THE THEORY OF PLANNED BEHAVIOR.....	42
Kamoliddin Mukhammadov Sarvarbek o'g'li	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHGA ILMIY YONDASHUVLAR.....	50
Suyunova Dilmurod qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BAHOLASHNING MATEMATIK MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	58
Kalbayeva Yulduz Muratovna	
TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR IMPORTIDA BOJXONA QIYMATI VA TANNARX TAFOVUTLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	63
Shonazarov Qudratbek Sodiqbek o'g'li	
XARAJATLAR KLASSIFIKATSIYASINING NAZARIY ASOSLARI.....	69
Nurimbetov Timur	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA INVESTITSION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	73
Qodirova Dilnoza Nurmuxamad qizi	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH: INNOVATSION RESURLAR VA NATIJALAR O'RTASIDAGI UZILISHNI QISQARTIRISH YO'NALISHLARI	77
Xakimov Rashid	
QURILISH KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH: RAQAMLASHTIRISH, INNOVATSIYA VA BOSHQARUV SAMARADORLIGI.....	84
Umarova Nargiza Mirakabarovna	
THE ENVIRONMENT AS A LEGAL STAKEHOLDER: SECURING ECOLOGICAL FLOW IN TRANSBOUNDARY WATER AGREEMENTS (A STUDY OF THE ARAL SEA BASIN AND THE SUDOCHE LAKE SYSTEM)	93
Qo'shayev Dilshod Shamsiddin o'g'li	
INFRATUZILMAVIY INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI HUDUDLAR YALPI HUDUDIY MAHSULOTIGA TASIRI BAHOLASH (NAVOIY VILOYATI MISOLIDA)	100
Toshimov Shahzodjon Burxon o'g'li	

HUDUDLARDA UY-JOY BOZORI NARXLARINING HUDUDIY TAFOVUTLARINI STATISTIK BAHOLASH.....	109
Kodirov Akbar Shuxratovich	
QAYTA SUG'URTA KO'RSATKICHLARI VA SUG'URTA KOMPANIYALARI RENTABELLIGI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK: O'ZBEKISTONNING YIRIK SUG'URTA KOMPANIYALARI MISOLIDA.....	116
Abirqulova Sohijamol Normuxammad qizi	
TOSHKENT SAMMITI: MARKAZIY OSIYO VA OZARBAYJON O'RTASIDAGI YANGI SIYOSIY VA IQTISODIY HAMKORLIK.....	121
Qodirov Abubakr Nodir o'g'li	
Egamberdiyev Muzaffar	
O'ZBEKISTONDA KO'CHMAS MULK BOZORIDA NARX VA BOZOR MUVOZANATINING SHAKLLANISHI: TALAB VA TAKLIF TAHLILI.....	126
Nusratova Charos Elyor qizi	
KICHIK BIZNESNI YASHIRIN IQTISODIYOTDAN CHIQUARISHNING IQTISODIY-INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	131
Yunusov Marat Erkinovich	
HUDUDIY SANOAT KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	137
Ravshanova Sevara Zafar qizi	
MOLIYAVIY HISOBOTLARNI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TRANSFORMATSIYA QILISH JARAYONINI NAZORAT QILISH: «DUAL RECONCILIATION» MEXANIZMI VA MUVOFIQLIK MONITORINGI TIZIMI.....	144
Zunnunov Lazizxon Olimxon o'g'li	
YUQORI QO'SHILGAN QIYMATLI MAHSULOTLAR ISHLAB CHIQUARISHNI VA MAHALLIYLASHTIRISHNI RAG'BATLANTIRISH ASOSIDA TARKIBIY O'ZGARISHLAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	151
Yoqubova Zilola Tura qizi	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT XARIDLARI TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	157
Israilova Soxiba To'liqin qizi	
OLIY TA'LIM MUASSASALARI VA TURIZM SANOATI INTEGRATSIYASI ASOSIDA TA'LIM TURIZMI KLASSTERINI BOSHQARISH MODELI.....	166
Nigmatova Malika Baxtiyorovna	
PILLA YETISHTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALARNI MAMLAKATIMIZGA JORIY ETISH YO'LLARI.....	172
Vafojeva Manzura Reyimbergenovna	
РЕИНЖИНИРИНГ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ УЗБЕКИСТАНА: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ.....	176
Рахимходжаева Н. С.	
O'ZBEKISTONDA TRANSPORT XIZMATLARI HAJMINING O'SISH TENDENSIYALARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	184
Boltaboyeva Oydinoy Ravshanber qizi	
CHORVACHILIKDA XARAJATLARNI TEXNOLOGIK JARAYONLAR MAHSULOT TURLARI VA KALKULYATSIYA OBYEKTлари BO'YICHA HISOBGA OLISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	188
Mardonov Mamed Shavkatovich	
ESG (EKOLOGIK, IJTIMOIIY VA BOSHQARUV) TAMOIYILLARI ASOSIDA SANOAT KORXONALARIGA INVESTITSIYALARNI JALB QILISHNING XORIJIY TAJRIBASI.....	194
Alimov Jamshid Bahriddin o'g'li	

TA'MINOT ZANJIRLARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI	201
Yuldashev Azimjon Odil o'g'li	
Muradov Shahriyor O'rinboy o'g'li	
O'ZBEKISTON SEMENT SANOATIDA KAM UGLERODLI MODERNIZATSIYANI SOLIQ ORQALI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	208
Abdurakhmanov Olim Kalandarovich	

O'ZBEKISTON SEMENT SANOATIDA KAM UGLERODLI MODERNIZATSIYANI SOLIQ ORQALI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH

Abdurakhmanov Olim Kalandarovich

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

«ZIYO OKLINE» MChJ direktori, Toshkent, O'zbekiston

Email: aolimk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-3299-1457>

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston sement sanoatida kam uglerodli modernizatsiya loyihalarini soliq orqali qo'llab-quvvatlashni tanlash mexanizmi ishlab chiqilgan. Rasmiy ishlab chiqarish statistikasi, xalqaro tadqiqotlar va texnologik manbaga tayangan ssenariy hisob-kitobi birlashtirilgan. Yuqori samarali separator o'rnatish misolida elektr tejalishi investitsiya pul oqimi hamda bilvosita emissiya o'zgarishi bilan bog'langan. Asosiy besh yillik ssenariyda 10 mlrd so'mlik loyiha uchun sof joriy qiymat bazaviy amortizatsiyada -0,446 mlrd, tezlashtirilgan amortizatsiyada -0,262 mlrd va 10 foizlik investitsiya soliq chegirmasida +0,423 mlrd so'mni tashkil etadi. Tarmoq emissiya koeffitsiyenti 0,45 t CO₂-ekv/MWh deb olinganda hisoblangan yillik kamayish 1 440 tonnadir. Bular kuzatilgan korxona natijalari emas. Ilmiy hissa xususiy moliyaviy yetishmovchilikni budjet bahosiga o'tkazish va ekologik xarajat chegarasi bilan bir xil pul birliklarida tekshirish tartibidir. Sezgirlik tahlili hisob davri yoki qoldiq qiymat o'zgarsa, qo'llab-quvvatlash ehtiyoji yo'qolishi mumkinligini ko'rsatadi. Amaliy taklif cheklangan tarmoq tajribasi va mustaqil natija tekshiruvini nazarda tutadi.

Kalit so'zlar: soliq rag'batlari; sement sanoati; kam uglerodli modernizatsiya; tezlashtirilgan amortizatsiya; investitsiya soliq chegirmasi; qo'shimchalik; budjet samaradorligi.

Аннотация. В статье разработан механизм отбора налоговой поддержки низкоуглеродной модернизации цементной промышленности Узбекистана. Объединены официальная статистика, международные исследования и сценарный расчёт с технологическим обоснованием. На примере высокоэффективного сепаратора экономия электроэнергии связана с денежными потоками и изменением косвенных выбросов. В основном пятилетнем сценарии проекта стоимостью 10 млрд сумов чистая приведённая стоимость равна -0,446 млрд при базовой амортизации, -0,262 млрд при ускоренной и +0,423 млрд при инвестиционном налоговом зачёте 10%. При сценарном коэффициенте выбросов электроэнергии 0,45 т CO₂-экв/МВт·ч расчётное годовое сокращение составляет 1 440 тонн. Эти величины не являются наблюдениями предприятия. Научный вклад заключается в переводе частного финансового разрыва в бюджетную оценку и проверке экологического ограничения в сопоставимых денежных единицах. Анализ чувствительности показывает, что изменение горизонта или остаточной стоимости может устранить потребность в поддержке. Предложен ограниченный отраслевой пилот с независимой проверкой результатов.

Ключевые слова: налоговые стимулы; цементная промышленность; низкоуглеродная модернизация; ускоренная амортизация; инвестиционный налоговый зачёт; дополнительность; бюджетная эффективность.

Abstract. This article develops a mechanism for selecting tax support for low carbon modernisation in Uzbekistan's cement industry. It combines official production statistics, international research and a technology-informed scenario. A high-efficiency separator links electricity savings to project cash flows and changes in indirect emissions. In the main five-year scenario, a UZS 10 billion project has a net present value of minus UZS 0.446 billion under baseline depreciation, minus UZS 0.262 billion under accelerated depreciation, and plus UZS 0.423 billion with a 10% investment tax credit. Assuming an electricity emissions factor of 0.45 tonnes CO₂-equivalent per MWh, calculated annual reductions are 1,440 tonnes. These are scenario outputs, not observed enterprise results. The contribution converts the private financing gap into a fiscal valuation and tests environmental expenditure constraints in comparable monetary units. Sensitivity analysis shows that a longer horizon or residual value may remove the need for support. A limited sectoral pilot with independent verification is proposed.

Keywords: tax incentives; cement industry; low carbon modernisation; accelerated depreciation; investment tax credit; additionality; fiscal efficiency.

KIRISH

Sement ishlab chiqarishni modernizatsiya qilishda soliq yengilligi investitsiya qarorini o'zgartirishi va tekshiriladigan ekologik natija yaratishi kerak. Qo'shimchalik deganda davlat yordamisiz yuz bermaydigan investitsiya yoki emissiya kamayishi tushuniladi. Avvaldan foydali loyihaga berilgan imtiyoz korxona daromadini oshirishi mumkin, biroq qo'shimcha ekologik natijani kafolatlamaydi. Shu sababli tadqiqot markazida yordamning zarur miqdori va bir birlik natijaga budget xarajati turadi.

2026-yil fevralida O'zbekiston Iqtisodiyot va moliya vazirligi hamda Jahon banki sanoatni dekarbonizatsiya qilish dasturi doirasida modernizatsiya va moliyalashtirish yo'nalishlarini muhokama qilgan (O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi, 2026). Yevropa Ittifoqining uglerod chegaraviy tartibga solish mexanizmi — CBAMning asosiy bosqichi 2026-yil 1-yanvardan ayrim tovarlarga, jumladan sementga tatbiq etiladi. Korxonaga ta'sir mahsulot kodi, eksport yo'nalishi va haqiqiy emissiyaga bog'liq (European Commission, n.d.).

Maqsad sement ishlab chiqarishdagi modernizatsiya misolida investitsiya rag'bat, budget xarajati va emissiya o'zgarishini birgalikda baholash mexanizmini ishlab chiqishdir. Tadqiqot savoli moliyaviy jihatdan yetarli eng kichik soliq chegirmasi ekologik xarajat chegarasiga ham mos keladimi, degan masaladir. Taklif etilayotgan chegirma va amortizatsiya jadvali amaldagi qonunchilikdagi tayyor imtiyoz sifatida talqin qilinmaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

International Monetary Fund va hammualliflar (2015) investitsiya imtiyozlarini yo'qotilgan daromad, qo'shimcha investitsiya va ma'muriy xarajat bilan baholashni asoslaydi. Xarajatga bog'langan rag'bat foydani umumiy ozod qilishdan ko'ra aniq investitsiya qaroriga yaqinroqdir. Biroq uning zarurligi har bir loyiha uchun tekshirilishi lozim. O'zbekiston bo'yicha International Monetary Fund (2026) soliq ozodliklari va ta'tillarini qisqartirishni tavsiya etgani sababli, yangi yordamning tor yo'nalishi va budget chegarasi alohida ahamiyatga ega.

Martin va hammualliflar (2014) Britaniya korxonalarida iqlim yig'imi elektr sarfi va energiya sig'imini kamaytirganini, bandlik va tushumga statistik ahamiyatli salbiy ta'sir aniqlanmaganini ko'rsatadi. Dechezleprêtre va hammualliflar (2023) Yevropa emissiya savdosi tizimida 2005–2012-yillar uchun emissiya taxminan 10 foiz kamayganini baholagan. Bu natijalar O'zbekistondagi soliq imtiyozining tayyor samarasi emas, institutsional sharoit va instrument farqi saqlanadi.

OECD (2025) ko'rib chiqqan 79 mamlakatda uglerod solig'i yoki kvota savdosi bilan qamralgan emissiya ulushi 2018–2023-yillarda 15 foizdan 27 foizga oshgan. Jahon banki (World Bank, 2023) O'zbekiston uchun emissiyani o'lchash, hisobot va tekshiruv tizimining ahamiyatini ta'kidlaydi. Xalqaro moliya korporatsiyasi (International Finance Corporation [IFC], 2017, 33–34-betlar) esa yuqori samarali separatorlar sementni maydalashdagi elektr sarfini odatda 10–15 foiz kamaytirishi mumkinligini, natija uskuna va mahsulot xususiyatiga bog'liqligini ko'rsatadi.

Mazkur ishda odatiy sof joriy qiymat usuli yangi nazariya sifatida taqdim etilmaydi. Metodik hissa xususiy investor uchun yetarli yordamni davlat nuqtayi nazaridan baholash, ushbu xarajatni tekshiriladigan ekologik natija bilan bog'lash va cheklov bajarilmaganda loyihani moliyalashtirmaslik qoidasini birlashtirishdan iborat.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Axborot chegarasi 2026-yil 9-oktabr. Uch turdagi axborot ajratiladi: rasmiy kuzatilgan ishlab chiqarish, xalqaro manbadagi texnologik imkoniyat va muallif ssenariysi. Milliy statistika korxona emissiyasini tiklash uchun ishlatilmaydi. Soliq rag'batlarining amalda kuzatilgan o'rtacha samarasi hisoblanmaydi.

Texnologik misol amaldagi sement maydalash liniyasiga yuqori samarali separator o'rnatishdir. IFC (2017) 0–6 kWh/t tejalish diapazoni va 5 kWh/t atrofidagi misollarni keltiradi. Modelda yiliga 640 ming tonna mahsulot, maydalash elektr sig'imi 40 dan 35 kWh/t gacha pasayishi, ya'ni 12,5 foizlik yaxshilanish qabul qilinadi. Ishlab chiqarish hajmi va mahsulot sifati o'zgarmaydi. Bu parametrlar aniq o'zbek korxonasining o'lchovi emas, texnologik jihatdan izohlangan ssenariydir.

Elektr tejalishi $640\,000 \times 5 = 3,2$ mln kWh/yil. Hisob narxi 1 000 so'm/kWh va qo'shimcha xizmat xarajati 0,2 mlrd so'm/yil bo'lganda, soliqdan oldingi sof tejalish 3,0 mlrd so'mga teng. Narx amaldagi tarif haqidagi da'vo emas. Investitsiya 10 mlrd so'm, investor diskont stavkasi 15 foiz, soliq stavkasi 15 foiz deb olinadi. Diskontlash kelajak pulini bugungi qiymatga keltirishdir. Narx, xarajat va investitsiya smetasi haqiqiy loyiha uchun shartnoma va energiya auditi bilan almashtiriladi.

Asosiy baholash davri besh yil, nominal oqimlar o'zgarmas va davr oxiridagi qiymat nol. Besh yil uskunaning tasdiqlangan texnik xizmat muddati emas; bu cheklangan baholash oynasidir. Bazaviy amortizatsiya har yili 20

foiz, tezlashtirilgan jadval dastlabki uch yilda 50, 30 va 20 foiz. Investitsiya soliq chegirmasi birinchi yil oxirida investitsiyaning 10 foizi miqdorida soliq summasini kamaytiradi; soliq bazasidan chegirish va bank krediti bilan tenglashtirilmaydi.

Korxonaning boshqa faoliyatidan yetarli soliqqa tortiladigan foyda mavjudligi faraz qilinadi. Chegirma varianti uchun birinchi yilda uni qo'llashdan oldin kamida 1 mlrd so'm soliq mavjud. QQS, qarz moliyalashtirishi va aylanma kapital o'zgarishi hisobga olinmaydi. Ushbu shartlar soliq foydasini darhol olish imkonini beradi, zarar ko'rayotgan korxonaga natija to'g'ridan-to'g'ri ko'chirilmaydi.

$$NPV = -I + \sum_{t=1}^5 \frac{(1 - \tau)S + \tau D_t + K_t}{(1 + r)^t} \quad (1)$$

Bu yerda NPV — sof joriy qiymat; I — dastlabki investitsiya; S — soliq va amortizatsiyadan oldingi yillik sof tejalish; τ — soliq stavkasi; D_t — amortizatsiya; K_t — soliq summasining investitsiya chegirmasi hisobiga kamayishi; r — investor diskont stavkasi. Barcha oqimlar yil oxiriga tegishli. Qo'shimcha ssenariylarda hisob davri uzaytiriladi yoki beshinchi yilga soliqdan keyingi qoldiq qiymat qo'shiladi.

Tahlil va natijalar

Bir xil davrga tegishli milliy ishlab chiqarish qatori 1-jadvalda keltirilgan. Alohida yillik nashrda 2025-yilda yirik korxonalar 20,2 mln tonna portlandsement ishlab chiqargani va o'sish 31,3 foiz bo'lgani ko'rsatilgan (O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, 2026a, 2026b). Yillik va yetti oylik qiymatlar bitta qatorga qo'shilmaydi (1-jadval).

1-jadval. Yirik korxonalarda yanvar–iyul oylaridagi sement ishlab chiqarish

Yil	Mln tonna	Oldingi yilga o'sish, %
2024	9,1	—
2025	12,0	31,9
2026	12,1	0,8

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi (2026b). O'sish muallif tomonidan yaxlitlangan birlamchi qiymatlar asosida taxminan hisoblangan.

Mahsulot tarkibi o'zgarmaganda umumiy emissiya ishlab chiqarish hajmi va bir tonnaga emissiya ko'paytmasiga teng. Hajm 31,3 foiz oshsa, umumiy emissiyani o'zgartirmaslik uchun solishtirma emissiya taxminan 23,8 foiz kamayishi kerak. Bu arifmetik chegara bo'lib, tarmoqda kuzatilgan kamayish emas. Elektr sig'imining yaxshilanishi klinker ishlab chiqarishdagi texnologik emissiyaning to'liq kamayishini anglatmaydi (2-jadval).

2-jadval. Asosiy ssenariyda yillik sof pul oqimlari

Yil	Bazaviy	Tezlashtirilgan	10% chegirma
0	-10,00	-10,00	-10,00
1	2,85	3,30	3,85
2	2,85	3,00	2,85
3	2,85	2,85	2,85
4	2,85	2,55	2,85
5	2,85	2,55	2,85

Manba: (1) formula bo'yicha muallif hisob-kitobi, mlrd so'm. Soliq chegirmasi birinchi yil oxirida 1 mlrd so'm va bazaviy amortizatsiya saqlanadi. Manfiy boshlang'ich oqim investitsiyadir.

Bazaviy NPV -0,446 mlrd, tezlashtirilgan variantda -0,262 mlrd, 10 foizlik chegirmada +0,423 mlrd so'm. Tezlashtirishning investor uchun joriy foydasi 0,184 mlrd so'm. Amortizatsiyaning jami nominal soliq tejalishi ikkala rejimda 1,5 mlrd so'm; farq uning muddatidir. Bazaviy moliyaviy yetishmovchilikni birinchi yil oxirida qoplaydigan eng kichik chegirma 0,513 mlrd so'm yoki investitsiyaning 5,13 foizidir. Bu alohida ssenariyning chegarasi, umumiy tavsia etilayotgan soliq stavkasi emas (3-jadval).

3-jadval. NPVning asosiy shartlarga sezgirligi

O'zgartirilgan shart	Bazaviy	Tezlashtirilgan	10% chegirma
Asosiy ssenariy	-0,446	-0,262	+0,423
Tejalish 2,5 mlrd/yil	-1,871	-1,687	-1,001
Tejalish 3,5 mlrd/yil	+0,978	+1,162	+1,848
Investor stavkasi 10%	+0,804	+0,946	+1,713
Investor stavkasi 20%	-1,477	-1,263	-0,643
Hisob davri 7 yil	+1,615	+1,799	+2,484
5-yilda qoldiq qiymat 2 mlrd	+0,399	+0,583	+1,268

Manba: muallif hisob-kitobi, mlrd so'm. Har satrda faqat ko'rsatilgan shart o'zgaradi. 7 yillik variantda 6–7-yillar amortizatsiyasi nol; qoldiq qiymat variantida to'liq amortizatsiyalangan uskuna sotilishidan 15% soliqlardan keyin 1,7 mlrd so'm oqim qo'shiladi.

Natija baholash davri va uskunaning davr oxiridagi qiymatiga sezgir. Yetti yillik foydalanish yoki beshinchi yildagi 2 mlrd so'mlik qoldiq qiymat hisobga olinsa, bazaviy loyiha ham foydali bo'ladi. Shunday holatda investitsiyani yuzaga keltirish uchun qo'shimcha imtiyoz zarur deb bo'lmaydi. Haqiqiy tanlov butun iqtisodiy xizmat davri va terminal qiymat bo'yicha qilinishi kerak, qisqa oynadagi manfiy NPV yordam olish uchun yetarli dalil emas.

Ekologik natija va budjet xarajati

Elektr bilan bog'liq bilvosita emissiya uchun asosiy ssenariy koeffitsiyenti 0,45 t CO₂-ekv/MWh deb olinadi. CO₂-ekv turli issiqxona gazlarini karbonat angidridga teng ta'sirda ifodalash birligidir. Ushbu koeffitsiyent O'zbekiston elektr tarmog'ining tasdiqlangan joriy qiymati emas 0,30–0,60 oralig'idagi sezgirlik parametri. Amaliy dasturda davr va hisoblash usuliga mos tasdiqlangan koeffitsiyent qo'llanilishi kerak.

Maydalash elektr sarfi 25 600 MWh dan 22 400 MWh gacha kamayadi. 0,45 koeffitsiyentda bilvosita emissiya yiliga 11 520 tonnadan 10 080 tonnagacha tushadi; farq 1 440 tonna, besh yilda 7 200 tonna. Hisob o'zgarmas mahsulot, uskuna ishlashi va koeffitsiyentni nazarda tutadi. Klinker pishirish, yoqilg'i, transport va uskunani ishlab chiqarish emissiyalari bu chegaraga kirmaydi.

Mazkur natija elektr hisobidagi ssenariy farqidir. Uni qo'shimcha ekologik natija deb qabul qilish uchun modernizatsiya yordamsiz amalga oshmasligi, elektr tejalishi boshqa ishlab chiqarishga ko'chirilmasligi va foydalanilgan emissiya metodikasi maqsadga mosligi tekshiriladi. O'rtacha tarmoq koeffitsiyentiga asoslangan hisob elektr tizimidagi sababiy o'zgarish yoki sotiladigan uglerod birligining avtomatik isboti emas.

Budjet bahosida alohida 10 foizlik diskont stavkasi va boshlang'ich 0,05 mlrd so'mlik ma'muriy hamda tekshiruv xarajati qabul qilinadi. Bular amaldagi normativ emas, hisob parametrlari. Eng kichik 0,513 mlrd so'mlik chegirmaning budjet joriy qiymati 0,467 mlrd; xarajat bilan 0,517 mlrd so'm. 10 foizlik chegirma uchun shu yig'indi 0,959 mlrd so'm. Fizik kamayish tonnalari diskontlanmaydi; ko'rsatkich belgilangan besh yil uchun dastur xarajati bo'lib, uglerodning bozor narxi yoki ijtimoiy zarari emas. Bu yalpi soliq xarajati bo'lib, loyiha yaratadigan qo'shimcha soliqlarni hisobga olmaydi; sof fiskal samara alohida baholanadi (4-jadval).

4-jadval. Emissiya koeffitsiyentiga qarab ekologik xarajat

Koeffitsiyent, t/MWh	5 yillik kamayish, t	Eng kichik chegirma, ming so'm/t	10% chegirma, ming so'm/t
0,30	4 800	107,6	199,8
0,45	7 200	71,8	133,2
0,60	9 600	53,8	99,9

Manba: muallif ssenariysi. Surat — davlatning 10% stavka bo'yicha joriy soliq xarajati va 0,05 mlrd so'm boshqaruv xarajati; maxraj — loyiha qo'shimchaligi tasdiqlanishi sharti bilan hisoblangan tonnalari. Tezlashtirilgan variant asosiy loyihani foydali qilmagani uchun unga ushbu kamayishlar yozilmaydi.

Muhokama va joriy etish mexanizmi

Tanlovning birinchi bosqichida yordamsiz eng maqbul, texnik jihatdan bajariladigan loyiha aniqlanadi. U foydali bo'lsa, investitsiya qo'shimchaligi asosida yordam berilmaydi. Yanada toza texnologiya uchun

yordam so'ralsa, uning qo'shimcha xarajati va emissiyasi aynan ushbu foydali muqobilga nisbatan hisoblanadi. Faqat loyiha umuman bajarilmaydigan ishonchli muqobil holatda barcha tejalish yordamga bog'lanishi mumkin.

Ikkinchi bosqichda investor uchun zarur eng kichik nominal chegirma uning diskont stavkasida aniqlanadi. Shu to'lov jadvali davlat diskont stavkasida qayta baholanib, zarur budjet qiymati olinadi. U bir vaqtning o'zida loyiha uchun soliq xarajati limitidan va ekologik pul limitidan oshmasligi kerak. Ekologik limit bir tonna uchun ruxsat etilgan xarajatning qo'shimcha kamayish tonnalariga ko'paytmasidan boshqaruv xarajatini ayirish bilan topiladi. Barcha pul miqdorlari bitta sanaga keltiriladi.

Masalan, faqat mexanizmni tushuntirish uchun soliq xarajati limiti 1 mlrd so'm, ekologik chegara 100 ming so'm/t deb olinsin. Asosiy 7 200 tonnalik ssenariyda ekologik soliq limiti $0,720 - 0,050 = 0,670$ mlrd so'm. Zarur 0,467 mlrd so'mlik budjet qiymati ikkala limitga sig'adi. 10 foizlik chegirmaning 0,909 mlrd so'mlik qiymati ekologik limitdan oshadi. Koeffitsiyent 0,30 bo'lsa, limit 0,430 mlrdga tushadi va eng kichik yetarli yordam ham mezonga mos kelmaydi.

Limit moliyaviy yetishmovchilikdan past bo'lganda uni shunchaki kamaytirib, samarasiz kichik yordam ajratish tavsiya etilmaydi. Loyiha qiymati, texnologiyasi yoki moliyalashtirish sharti qayta ko'rib chiqiladi yoxud ariza rad etiladi. Tezlashtirilgan amortizatsiyaning 10 foizlik davlat stavkasidagi vaqt qiymati 0,142 mlrd so'm bo'lsa-da, asosiy ssenariyda u investitsiya qarorini o'zgartirmaydi. Arzonroq instrument faqat zarur natijani yuzaga keltirganda ustun hisoblanadi.

O'zbekiston uchun cheklangan muddat va umumiy budjetga ega tarmoq tajribasi taklif etiladi. Iqtisodiyot va moliya vazirligi mezonlar hamda soliq xarajatlari hisobini belgilaydi, Soliq qo'mitasi amalda foydalanilgan summani tekshiradi, mustaqil texnik mutaxassis bazaviy holat va elektr tejalishini tasdiqlaydi. Xarid narxi, ishlab chiqarish, barcha davlat yordamlari va uskuna ishlash davri bitta loyiha reyestrda saqlanadi. Boshqa subsidiya moliyaviy yetishmovchilikni kamaytiradi va ikki marta qo'llab-quvvatlashga yo'l qo'yilmaydi.

Jahon bankining iCRAFT dasturida 2022–2024-yillar uchun 23,7 mln tonna tekshirilgan kamayish va 20 mln dollar iqlim hamda uglerod moliyasi qayd etilgan (World Bank, 2026). Ushbu energiya islohoti tajribasi mustaqil tekshiruv prinsipini ko'rsatadi; raqamlar nisbati sement uchun uglerod narxi sifatida ishlatilmaydi. Soliq imtiyozlari CBAM majburiyatini o'z-o'zidan kamaytirmaydi, shuning uchun taxminiy eksport foydasi asosiy pul oqimiga qo'shilmagan.

Huquq berish, natijani tekshirish va ortiqcha yordamni qaytarish shartlari oldindan belgilanadi. Dastur bahosida qatnashchilar o'xshash loyiha amalga oshirgan, yordam olmagan korxonalar bilan taqqoslanadi, arizachilarning o'zini tanlashi hisobga olinadi. Emissiya koeffitsiyentining vaqt bo'yicha o'zgarishi, uskunaning to'xtashi, soliq foydasidan kech foydalanish va to'liq xizmat davri keyingi hisobning majburiy qismlaridir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ishlab chiqilgan mexanizm yordamning moliyaviy yetarilishini ekologik va budjet cheklovlari bilan tekshirish imkonini beradi. Asosiy ssenariydagi 5,13 foizlik chegirma faqat berilgan besh yillik parametrlar uchun yetarlidir. Hisob davri uzayishi yoki qoldiq qiymat tan olinishi yordamga ehtiyojni yo'qotishi mumkinligi sababli, uni tarmoq uchun yagona stavka sifatida joriy etish asoslanmagan.

Amaliy ustuvorlik bir xil hisob davri, mustaqil energiya auditi, tekshirilgan muqobil loyiha va davlat yordamlarining yagona reyestrini shakllantirishdir. Tajribaga faqat butun iqtisodiy xizmat davri bo'yicha moliyaviy qo'shimchaligi hamda ekologik xarajat chegarasi tasdiqlangan loyihalar kiritilishi lozim. Tadqiqotning keyingi bosqichi ushbu usulni haqiqiy investitsiya smetalari, soliq hisoblari va o'lchangan elektr sarfi bilan sinashdan iborat.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Dechezleprêtre, A., Nachtigall, D., & Venmans, F. (2023). The joint impact of the European Union emissions trading system on carbon emissions and economic performance. *Journal of Environmental Economics and Management*, 118, Article 102758. <https://doi.org/10.1016/j.jeem.2022.102758>
2. European Commission. (n.d.). Carbon border adjustment mechanism. Retrieved October 9, 2026, from https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en
3. International Finance Corporation. (2017). *Improving thermal and electric energy efficiency at cement plants: International best practice*. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/601861502958556115/pdf/118739-REVISED-68p-Elect-Enrgy-Effic-Cement-05-23.pdf>
4. International Monetary Fund. (2026, June 18). *IMF Executive Board concludes 2026 Article IV consultation with the Republic of Uzbekistan*. <https://www.imf.org/en/news/articles/2026/06/18/pr-26214-uzbekistan-imf-executive-board-concludes-2026-article-iv-consultation>

5. International Monetary Fund, OECD, United Nations, & World Bank. (2015). *Options for low income countries' effective and efficient use of tax incentives for investment: A report to the G-20 Development Working Group*. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/22923>
6. Martin, R., de Preux, L. B., & Wagner, U. J. (2014). The impact of a carbon tax on manufacturing: Evidence from microdata. *Journal of Public Economics*, 117, 1–14. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2014.04.016>
7. OECD. (2025). *Effective carbon rates 2025: Recent trends in taxes on energy use and carbon pricing*. <https://doi.org/10.1787/a5a5d71f-en>
8. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. (2026, 25-fevral). *The first session of the three-day mission under the Industrial Decarbonization Program was held*. <https://gov.uz/en/imv/news/view/143966>
9. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. (2026a, 18-fevral). В 2025 году произведено 20,2 млн тонн цемента. <https://stat.uz/ru/press-tsentr/novosti-goskomstata/66918-2025-jilda-20-2-mln-tonna-tsement-ishlab-chi-arilgan-3>
10. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. (2026b, 7-sentabr). Объем производства цемента превысил 12 млн тонн. <https://stat.uz/ru/press-tsentr/novosti-goskomstata/70106-tsement-ishlab-chi-arish-azhmi-12-mln-tonnadan-oshdi-3>
11. World Bank. (2023). *Uzbekistan country climate and development report*. <https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/publication/ccdr>
12. World Bank. (2026, June 29). *How Central Asia is pioneering a scalable solution for energy reform*. <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2026/06/29/how-central-asia-is-pioneering-a-scalable-solution-for-energy-reform>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 10/2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>